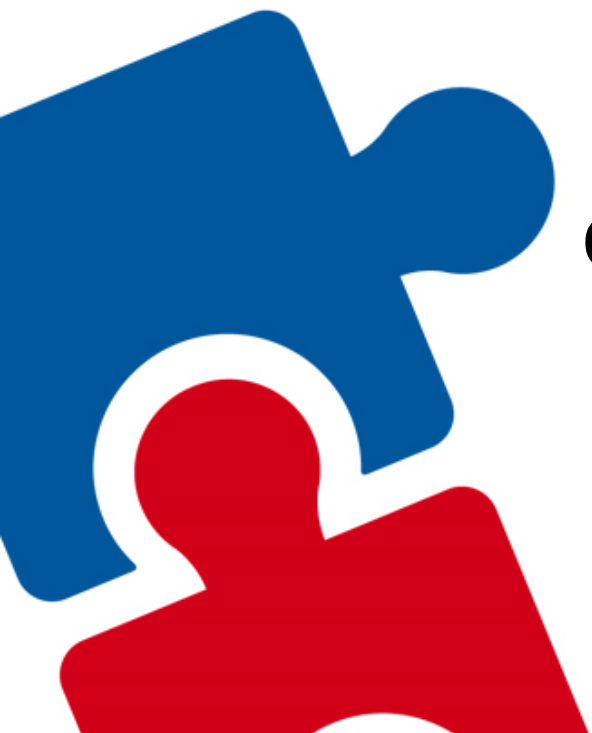

**Vzdělávání úředníků státní správy a
samosprávy v oblasti nového soukromého
práva a doprovodné legislativy,
reg. č. CZ.1.04/4.1.00/B6.00021**

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

**Projekt je financován z Evropského
sociálního fondu prostřednictvím
Operačního programu Lidské zdroje
a zaměstnanost a ze státního
rozpočtu ČR.**

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

Dědické právo

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Obsah

- 1. dědické právo**
- 2. zřeknutí se dědického práva**
- 3. dědické tituly**
- 4. odkaz**
- 5. odpovědnost za dluhy zůstavitele**
- 6. vydědění**

Novinky v dědickém právu

Dědické právo v NOZ posiluje zůstavitelovu volnost při jeho rozhodování o majetku pro případ smrti.

NOZ navrácí tradiční instituty dědického práva:

- zřeknutí se dědického práva
- odkaz
- dědickou smlouvu

Co je dědické právo?

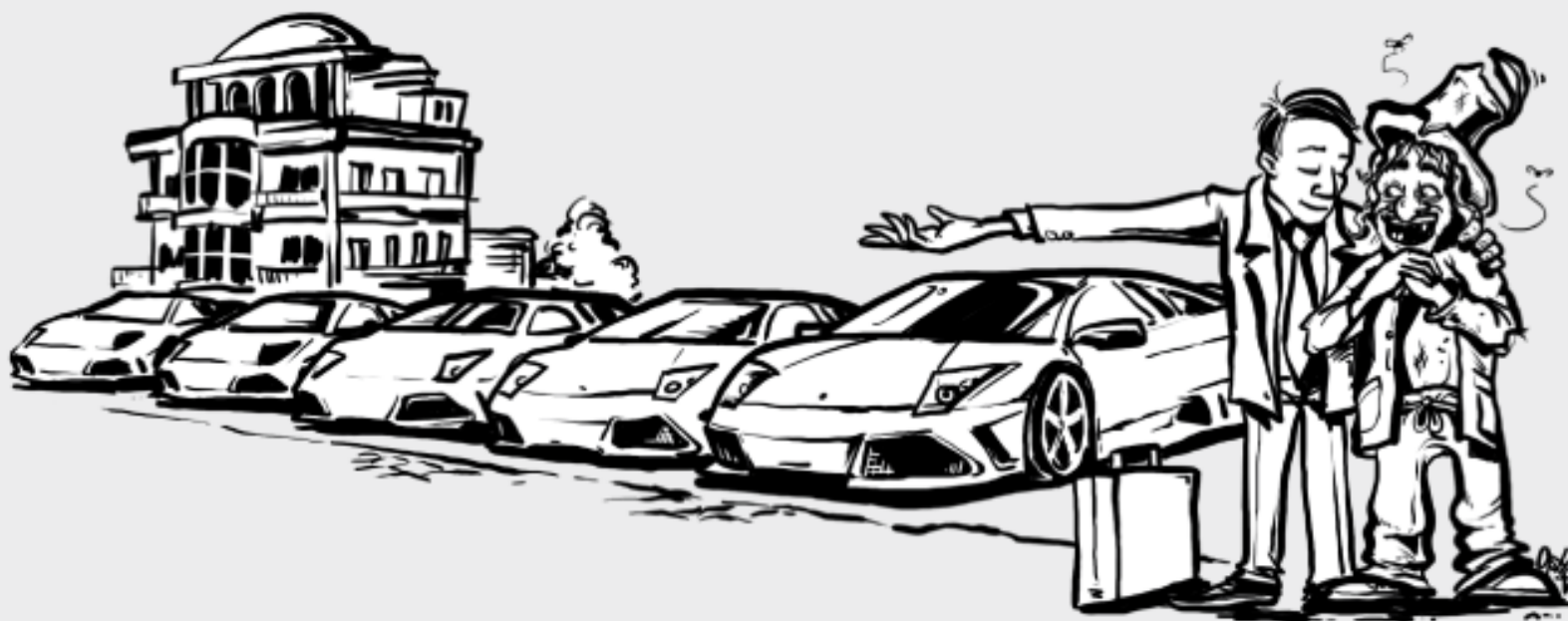
Dědické právo vzniká smrtí zůstavitele a je právem na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní.

NOZ zachovává koncepci dědického práva a nevrací se k tzv. ležící pozůstalosti známé u nás před rokem 1950.

Pozůstalost vs. dědictví

Pozůstalost - veškeré jmění zůstavitele k okamžiku jeho smrti, které je způsobilé přejít na právní nástupce. Do pozůstalosti nespádají práva a povinnosti vázaná výlučně na osobu zůstavitele, ledaže byly jako dluh uznány nebo uplatněny u orgánu veřejné moci (např. zůstavitelova práva na bolestné, na satisfakci v penězích apod.).

Dědictví - část z pozůstalosti, která skutečně přejde na zůstavitelovy dědice.

Víte, že?

Pozůstalost tvoří veškeré jmění zůstavitele k okamžiku jeho smrti, které je způsobilé přejít na právní nástupce.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Zůstavitel, dědic

Zůstavitel - může být pouze člověk, jehož majetek má být v okamžiku jeho smrti předmětem řízení o pozůstalosti.

Dědic - může být nejen člověk, ale i osoba právnická, vznikne-li do jednoho roku od smrti zůstavitele (§ 1478 NOZ).

Vyloučení dědice z dědického práva

- v případě dědické nezpůsobilosti
- zřeknutím se dědického práva
- odmítnutím dědictví
- vzdáním se dědictví
- vyděděním
- zcizením dědictví

Dědická nezpůsobilost

Z dědického práva je vyloučen:

- ten, kdo se dopustil činu povahy úmyslného trestného činu proti zůstaviteli, jeho předkovi, potomkovi nebo manželovi
- ten, kdo se dopustil zavrženíhodného činu proti zůstavitelově poslední vůli
- jako zákonný dědic manžel, který se dopustil vůči zůstaviteli činu naplňujícího znaky domácího násilí
- v případě dědění ze zákona rodič, který byl zbaven rodičovské odpovědnosti proto, že ji zneužíval nebo její výkon zanedbával

Zřeknutí se dědického práva

OZ možnost zřeknutí se dědického práva nepřipouštěl. Dědic se nemohl předem zříci svého dědického práva a musel po zůstavitelově smrti dědictví buď přijmout, nebo odmítnout.

Pokud ale zůstavitel uzavřel smlouvu o zřeknutí se dědického práva před 1. lednem 2014 a zemře až po 1. lednu 2014, považuje se taková smlouva za platnou (§ 3071 NOZ), i když ji OZ nepřipouštěl.

Zřeknutí se dědického práva

NOZ dědici umožňuje, aby se svého dědického práva zřekl ve smlouvě se zůstavitelem (§ 1484 odst. 1 NOZ). Pro smlouvu o zřeknutí se dědického práva se vyžaduje forma veřejné listiny. Zřeknutí se dědického práva povede k vypořádání případných dědických sporů již za zůstavitelova života.

Zřeknutí se dědického práva

Zůstavitel má tři syny a jednomu z nich za svého života daruje pozemek, aby si mohl postavit rodinný dům. Vzhledem k tomu, že ostatním dvěma synům nic za života nedaroval, chce je spravedlivě podělit a také předejít případným sporům po své smrti. Může uzavřít s obdarovaným synem smlouvu o zřeknutí se dědického práva.

Zřící se dědictví je možné jako celku nebo se může zůstavitelův potomek zřící pouze práva na povinný díl. Ve druhém případě pak potomek může v případě dědění ze zákona ještě dědit.

Odmítnutí dědictví

Dědic může po smrti zůstavitele dědictví jak přijmout, tak odmítnout. Dědictví se odmítá výslovným prohlášením vůči soudu, a to do jednoho měsíce ode dne, kdy byl soudem o tom vyrozuměn. Pak se na něho hledí, jako by dědictví nikdy nenabyl a nebude mít povinnost hradit zůstavitelovy dluhy.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Vzdání se dědictví

Dědic, který dědictví neodmítl, se jej může před soudem v řízení o pozůstalosti vzdát ve prospěch druhého dědice (§ 1490 odst. 1 NOZ). Oproti tomu odmítnout dědictví nelze ve prospěch jiného člověka. Jestliže se vzdá dědictví ten, který byl obtížen příkazem, nařízením odkazu nebo jiným opatřením, nezabavuje se tím povinnosti splnit (§ 1490 odst. 2 NOZ).

Vydědění

Potomka lze vydědit v tzv. prohlášení o vydědění. Prohlášení o vydědění způsobuje vyloučení vyděděného z dědění po zůstaviteli. Vyděděný tudíž nenabývá práva, ani nenastupuje po zůstavitelově smrti do jeho povinností, neboť ztrácí právo na svůj zákonem stanovený díl.

Vydědění podle OZ

Podle OZ) bylo třeba v listině o vydědění uvést alespoň jeden ze čtyř zákonem stanovených důvodů vydědění. Dle § 469a odst. 3 OZ mohl zůstavitel vydědit potomka, jestliže:

- potomek v rozporu s dobrými mravy neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo v jiných závažných případech,
- zůstavitele trvale neprojevoval opravdový zájem, který by jako potomek projevovat měl,
- byl odsouzen pro úmyslný trestný čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku,
- trvale vedl nezřízený život.

Vydědění podle NOZ

Zůstavitel může vydědit nepominutelného potomka, který:

- mu neposkytl potřebnou pomoc v nouzi,
- o zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, jaký by projevovat měl,
- byl odsouzen pro trestný čin spáchaný za okolností svědčících o jeho zvrhlé povaze, nebo
- trvale vede nezřízený život.

Důvod vydědění

Pokud zůstavitel neuvede v prohlášení o vydědění důvod vydědění (§ 1648 NOZ), bude mít nepominutelný dědic právo na povinný díl. Prokáže-li se ale proti němu zákonný důvod vydědění, pak toto právo mít nebude.

Pokud zůstavitel sepsal listinu o vydědění ještě za účinnosti OZ, zapomněl ale např. uvést důvod vydědění, nezpůsobí to neplatnost listiny o vydědění, neboť podle NOZ důvod vydědění nemusí být uveden.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Obrana proti vydědění

Vyděděný, který s důvody vydědění nesouhlasí, má možnost se žalobou bránit v rámci soudního řízení. Musí však prokázat, proč dle jeho názoru zůstavitel pro vydědění neměl zákonný důvod. Nově pokud zůstavitel neuvedl důvod vydědění, pak se odkáže k podání žaloby ten, kdo má dědit na jeho místě.

Dědické tituly

Přechod jmění ze zůstavitele na právní nástupce se neděje nahodile, ale musí zde existovat nějaký dědický titul, na jehož základě se člověk může považovat za dědice.

Podle NOZ je možné dědit:

- na základě dědické smlouvy
- ze závěti
- ze zákona

Dědická smlouva

Dědickou smlouvu, která je co do právní síly nejsilnějším dědickým titulem, naše právo znalo do roku 1950, kdy byla z občanského zákoníku vyloučena.

Kdo chce uzavřít dědickou smlouvu, musí mít nejen pořizovací způsobilost, ale i způsobilost smluvně se zavázat.

Dědická smlouva vs. závěť

Dědická smlouva musí být uzavřena ve formě veřejné listiny. Nebude-li sepsána ve formě veřejné listiny, bude se na ni nahlížet jako na závěť.

Dědická smlouva

Dědickou smlouvu nelze jednostranně zrušit, což dává předpokládaným dědicům vyšší jistotu, že se skutečně jednou stanou vlastníky. Nicméně dědická smlouva nijak neomezuje zůstavitele v nakládání s majetkem za jeho života.

Dědická smlouva

Dědickou smlouvou nelze pořídit o celé pozůstalosti. Čtvrtina pozůstalosti musí zůstat volná, aby o ní zůstavitel mohl pořídit podle své zvlášť projevené vůle. Chce-li zůstavitel zanechat smluvnímu dědici i tuto čtvrtinu, může tak učinit závětí (§ 1585 odst. 1 NOZ).

Platnost dědické smlouvy po rozvodu manželství

V případě, že se povolávají dědickou smlouvou manželé, nemá obecně na platnost dědické smlouvy žádný vliv rozvod manželství. Rozvedený manžel ovšem může požádat soud, aby smlouvu zrušil.

Závěť

Závěť je odvolatelný projev vůle. Co do právní síly má závěť přednost před děděním ze zákona. Jestliže zůstavitel sepíše platnou závěť a pořídí v ní o celém svém majetku, nedojde k dědění ze zákona. Může nastat i situace, kdy zůstavitel pořídí závěti pouze o části svého majetku a v takovémto případě dojde z části k dědění podle závěti a zčásti k dědění podle zákona.

Datum v závěti podle OZ

Při striktním výkladu zákona, bylo dle OZ často dovozováno, že v závěti musí být datum uvedeno přesným označením dne, měsíce a roku (24. 12. 2007). Jestliže jej zůstavitel uvedl jiným způsobem (na Štědrý den roku 2011), byla závěť celá neplatná, což jistě nebylo v souladu s jeho vůlí.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Typy závěti

- závěť napsaná vlastní rukou zůstavitele (holografická)
- závěť sepsaná jinak než vlastní rukou zůstavitele (alografická)
- závěť ve formě notářského zápisu
- nově i závěť s úlevami

Závěť s úlevami

Tato nová časově omezená forma závěti je určena pro osoby, které se díky nějaké události (např. živelné pohromy, války apod.) nacházejí v situaci, kdy jsou v ohrožení života a nemohou využít tradiční formy pro pořízení závěti.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Víte, že?

Pokud je zůstavitel v nemocnici a v závěti povolá za dědice zdravotní sestru, která se tam o něj stará, pak bude tato závěť neplatná (nebyla-li pořízena formou veřejné listiny).

Podmínky, doložení času, příkaz

Zůstavitel může v závěti uvést také podmínku (např. úspěšného ukončení studia), doložení času nebo příkaz (např. oprava střechy domu zůstavitele). Podle OZ byly veškeré podmínky připojené k závěti bez právních účinků. Pokud dědic podmínku nebo příkaz nesplní, ztrácí právo na dědictví. Zásadně se nepřihlédne k vedlejší doložce, kterou zůstavitel ukládá dědici, aby např. uzavřel nebo neuzavřel manželství (§ 1552 NOZ).

Zrušení závěti

- 1.) jejím zničením
- 2.) odvoláním
- 3.) pořízením závěti nové

Nepominutelní dědici

Význam institutu nepominutelných dědiců se projevuje v případě dědění ze závěti, jelikož právo nepominutelných dědiců ve své podstatě omezuje zůstavitelovu pořizovací svobodu.

Nepominutelní dědici dle OZ

V případě, že měl zůstavitel jen nezletilého potomka, neměl možnost odkázat, byť majetek nepatrné hodnoty, komukoliv jinému než tomuto potomkovi. Nezletilému potomku zůstavitele se muselo v případě dědění ze závěti dostat alespoň tolik, kolik činil jeho dědický podíl ze zákona. V případě zletilých potomků, nesměli být tito zkráceni více, než kolik činila polovina jejich dědického podílu ze zákona.

Nepominutelní dědici dle NOZ

Nepominutelnými dědici jsou dle NOZ (§ 1643 odst. 1) děti zůstavitele a nedědí-li, pak jsou jimi jejich potomci.

Nová úprava přináší posílení pořizovací svobody zůstavitele, jelikož se snižuje rozsah práva nepominutelných dědiců na jejich zákonný dědický podíl. V případě nezletilého potomka jsou to $\frac{3}{4}$ jeho zákonného dědického podílu a v případě zletilého potomka pak $\frac{1}{4}$ zákonného dědického podílu.

Nepominutelní dědici

Jestliže má zůstavitel manželku a dva syny, přičemž jeden je v okamžiku zůstavitelovy smrti nezletilý a druhý zletilý, bude rozsah nároku synů tento: nezletilý syn musí získat alespoň $\frac{1}{4}$ z pozůstalosti a zletilý syn alespoň $\frac{1}{12}$.

Pominutí nepominutelného dědice

Pominutí nepominutelného dědice v závěti již nezpůsobí její neplatnost, byť relativní, ale pouze založí právo nepominutelného dědice požadovat vyplacení svého povinného dílu (§ 1654 odst. 1 NOZ).

Negativní závěť

Zůstavitel může v tzv. negativní závěti vyloučit i dědice jiného, než nepominutelného, musí mu však svědčit zákonná dědická posloupnost. Může se tak jednat např. o zůstavitelovu manželku.

Dědění ze zákona

V době do 31.12.2013 docházelo nejčastěji k dědění ze zákona. Bylo tomu tak proto, že lidé nebyli zvyklí pořizovat o svém majetku pro případ své smrti závětí. Tato neochota pořizovat závětí byla však dána i tím, že OZ lidem rozhodování o osudu jejich majetku velmi komplikoval a znesnadňoval.

Dědické skupiny dle OZ

Dědicové ze zákona byli rozděleni do čtyř dědických skupin. Pokud se nenašel žádný dědic v těchto čtyřech skupinách, pozůstalost přešla jako majetek bez pána (tzv. odúmrt') na stát. Stát v takové situaci nebyl považován za dědice.

Dědické třídy dle NOZ

NOZ podstatně rozšiřuje okruh osob, které se mohou stát dědici ze zákona a zavádí šest dědických tříd.

Nově jsou do okruhu zákonných dědiců zařazeni zůstavitelovi praprarodiče nebo sestřenice a bratřenci.

Odkaz

NOZ navrácí odkaz do dědického práva. V dědickém právu se obecně uplatňuje princip univerzálního dědického nástupnictví, což znamená, že dědic nastupuje nejen do zůstavitelových práv, ale i do povinností. Odkaz je výjimkou z tohoto pravidla.

Odkazovník

Je osoba, které přísluší právo z odkazu. Za odkazovníka lze povolat i právnickou osobu, která má teprve vzniknout. Vzhledem k tomu, že odkazovník není dědicem, není povinen k úhradě zůstavitelových dluhů.

Odkaz

Nabytí dědictví potvrzuje dědici soud, zatímco právo na odkaz uplatňuje odkazovník vůči dědici bez soudní ingerence přímo. Odkazem se tudíž odkazovníku zřizuje pohledávka na vydání určité věci, popřípadě jedné či několika věcí určitého druhu, nebo na zřízení určitého práva.

Odkaz

Zůstavitel má sousedku, která se o něj před smrtí stará a kamaráda ze studií, se kterým tráví své poslední dny. Tyto osoby chce pro případ své smrti nějakým způsobem odměnit. Ví, že se sousedce vždy líbil jeho jídelní servis a kamarádovi se líbí jeho knihy, proto se rozhodne ustanovit je odkazovníky. Výhodou zřízení odkazu je zejména zrychlení řízení o pozůstalosti, jelikož sousedka a kamarád nejsou dědici, a proto nebudou účastníky řízení o pozůstalosti, čímž odpadnou časté průtahy v řízení o pozůstalosti způsobené neshodami dědiců. Druhou výhodou, tentokrát pro sousedku a kamaráda, bude jejich zproštění od povinnosti přispět poměrně k úhradě případných dluhů zůstavitele.

esf

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Odkaz

Odkazem je zpravidla věc, která patří zůstaviteli, avšak zůstavitel může jako odkaz určit i věc, která je ve vlastnictví někoho jiného (dědice nebo odkazovníka).

Víte, že?

Zůstavitel může osobě odkázat např. jen obraz, aniž by se tato osoba stala dědicem.

Odkaz

Zůstavitel má dva kamarády, Jana a Petra. Jan je vlastníkem historického motocyklu, po kterém touží Petr. Zůstavitel se rozhodne povolat svého kamaráda Jana. Zároveň přikáže Janovi vydat Petrovi jako odkaz zmíněný historický motocykl. Jan má na výběr, zda dědictví přijmout a vydat motocykl, či dědictví odmítnout a motocykl si ponechat.

Odkaz

V souvislosti se zproštěním odkazovníků od povinnosti hradit zůstavitelovy dluhy, vyvstává otázka, zda nedojde zřízením odkazů k poškození práv věřitelů. NOZ pamatuje i na tyto situace. Každému z dědiců musí zůstat z hodnoty dědictví alespoň čtvrtina odkazy nezatížená. Zatíží-li zůstavitel dědice více, má dědic právo na poměrné zkrácení odkazu (§ 1598 NOZ).

Odpovědnost za dluhy zůstavitele dle OZ

Koncepce přechodu dluhů dle OZ vycházela z povinnosti dědice hradit zůstavitelovy dluhy pouze do výše nabytého dědictví. Zásadní problém, který potvrzovala i praxe, spočíval v tom, že předmětem pozůstalosti bylo vlastně jen to, co dědicové museli nezbytně přihlásit (nemovitosti, vklady na účtech, apod.).

Naopak většina movitých věcí, jako např. drahé obrazy, starožitnosti, sbírkové předměty atd., dědicové většinou nepřiznali a docházelo tak ke zkrácení práv věřitelů, jelikož dědicům za toto jednání nehrozila prakticky žádná sankce.

Odpovědnost za dluhy zůstavitele dle OZ

Pokud by se věřiteli podařilo prokázat, že nebylo do pozůstalosti zahrnuto vše, došlo jen k rozšíření pozůstalosti o ty věci, o kterých věřitel prokázal, že patřily zůstaviteli, a povinnost k úhradě dluhů se rozšířila o jejich hodnotu, což většinou stejně nestačilo k pokrytí zůstavitelových dluhů.

Odpovědnost za dluhy zůstavitele dle NOZ

Jelikož není důvodu zvýhodňovat dědice na úkor věřitelů, kloní se NOZ ke koncepci, která je obvyklá nejen v tradičních právních řádech, ale i v právních řádech, které mají podobné historické pozadí (např. Polsko). NOZ posiluje pozici věřitelů tím, že primárně dochází k přechodu povinnosti k úhradě dluhů v plném rozsahu. Dědic musí uhradit zůstavitelovy dluhy i nad rozsah nabytého dědictví, případně ze svého výlučného majetku.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Vyhrazení soupisu pozůstalosti

Jistě není v určitých případech vhodné, aby dědic byl povinen k úhradě dluhů nad rozsah nabytého majetku. Je mu proto zákonem poskytnuta ochrana, spočívající v možnosti ohraničení rozsahu povinnosti k úhradě zůstavitelových dluhů prostřednictvím soupisu pozůstalosti.

Vyhrazení soupisu pozůstalosti

Dědic má právo vyhradit si soupis pozůstalosti, uplatní-li je do jednoho měsíce ode dne, kdy ho soud o tomto právu vyrozuměl (§ 1675 NOZ). Kdo si nevyhradil soupis pozůstalosti, nebo prohlásil, že právo výhrady soupisu neuplatňuje, nemůže si soupis vyhradit dodatečně (§ 1676 odst. 2 NOZ). Soupis pozůstalosti zpravidla vyhotoví notář. Může být nahrazen seznamem pozůstalostního majetku, který sepíše správce pozůstalosti, a potvrdí jej všichni dědici. V jednoduchých případech může soud rozhodnout o nahrazení soupisu pozůstalosti společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku.

Vyhrazení soupisu pozůstalosti

Jestliže si dědic vyhradí soupis pozůstalosti, bude povinen k úhradě zůstavitelových dluhů jen do nabytého dědictví. Zdá se, že se v případě vyhrazení soupisu pozůstalosti pro věřitele oproti dnešnímu stavu nic nemění, ale není tomu tak. Jestliže dědic vědomě neuvede do soupisu pozůstalosti některé předměty a věřiteli se podaří jejich existenci prokázat, přestane pro dědice platit ochrana, kterou mu poskytoval soupis pozůstalosti a bude povinen uhradit dluhy v plné výši.

evropský
sociální
fond v ČR

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Děkuji za pozornost 😊

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz